

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת כי תצא תשע"ח לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף מ"ט

התורה ניתנה לארבעים יום דומיא יצירת האדם, כי זהו יצירתו הרוחנית.

והנה במהר"ל (באר הגולה באר א) ביאר הטעם דבצרי חדא, ואין לוקין רק ל"ט, כי יצירת החומר של הולד הוא ל"ט יום, ויום הארבעים הוא להצורה, והצורה עצמה לא מקבלת קלקול, ואין צריכין ללקות עליה ע"ש. והיינו כי גמר יצירת הולד היא במה שניתן עליו הצלם אלקים, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (בראשית א-כו), ומעשה אלקות היא יצירה נצחי ולא שולט עליה פגם, ולכן אין לוקין רק ל"ט יום, כי יום הארבעים לא נפגמה. ויתכן כי מה שהאדם עומד בתחיית המתים, הוא משום דמתחלת הבריאה לא היה עומד אדם למות, רק החטא של אדם הראשון גרמה, וכמו שאמר לו ה' (שם ב-יז) כי ביום אכלך ממנו מות תמות. וכיון שפגם החטא פוגע רק בהחומר ולא בהצורה, על כן על נקודה זו לא חל ענין המיתה, וממנה יתעורר חיותו בתחיית המתים.

וזה חיזוק גדול להחוטא, אשר גם כאשר הוא נמצא בשפל המצב, מכל מקום נשאר בתוכו נקודה שלא נפגמה ועומדת בטהרתה כמו בהתחלת בריאתה. ובהיות כי נשמת האדם היא אש, נר ה' נשמת אדם (משלי כ-כו), על כן נשאר תמיד אצלו ניצוץ אש שלא נפגם. ומניצוץ זה יוכל להבעיר חזרה אש נשמתו, וכמו שרואין באש, אשר כל שעדיין לא

והפילו השופט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר, ארבעים יכנו לא יוסיף, פן יוסיף להכותו על אלה מכה רבה, ונקלה אחיך לעיניך (כה-ב). ויש להבין מה שאמר והכהו לפניו 'כדי רשעתו', שהוא מחוסר הבנה, שהרי כל חיובי מלקות שוין ארבעים במספר, ובודאי שאין מלקין לאדם יותר מרשעתו (עיין אבן עזרא וחזקוני). גם מה שאמר פן יוסיף להכותו מכה רבה, הרי גם מכה קטנה אין להוסיף. וגם מהו ביאור סיום הכתוב ונקלה אחיך לעיניך.

והנה בסכום המכות אמר הכתוב ארבעים יכנו, אמנם חז"ל (מכות כב:) דרשו, 'במספר ארבעים' יכנו, מנין שהוא סוכם ומשלים לארבעים, והן ארבעים חסר אחת ע"ש. ובתרגום יונתן פירש דעל זה אמר הכתוב לא יוסיף, והיינו שלא ישלים להכותו ארבעים, אלא עד מספר ארבעים ע"ש. ויש להבין טעם הדבר. והנה ברמב"ן כתוב, טעם הארבעים כפי מדרשו (תנחומא במדבר כג), לפי שעבר על התורה שניתנה בארבעים יום, וגרם מיתה לעצמו שנוצר לארבעים יום, ילקה ארבעים ויצא ידי עונשין ע"כ. ומצינו כיוצא בו גם בהמבול שנאמר (בראשית ז-יז) ויהי המבול ארבעים יום על הארץ ע"ש. ונראה כי שני הטעמים הללו עולין בקנה אחת, כי להאדם יש שתי יצירות, חדא יצירת גופו שנוצר לארבעים יום, שנית יצירת תוארו הרוחנית, שעיר פרא אדם יולד, והתורה הקדושה מעדנת אותו להיות אדם המעלה, ועל כן גם

המכה הארבעים, לומר שנפגם כולו ולא נשאר בו שום טוב, אז אתה מזלזל בעיניו כח התשובה, ונקלה 'אחיק' לעיניך, שלא יתקיים אצלו אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

*

והנה בגמרא (מכות כב:) איתא, אמר רבא כמה טפשי שאר אינשי, דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה, דאילו בספר תורה כתיב ארבעים, ואתו רבנן בצרו חדא ע"ש. ומבואר מזה דקדושת תלמידי חכמים עדיפא מקדושת ספר תורה, ויש לכבדם יותר ממה שמכבדים את ספר התורה גופו. והקשו הראשונים דבגמרא (קידושין לג:) משמע להיפוך, דאמרו שם מהו לעמוד מפני ספר תורה, ודנו קל וחומר, אם מפני לומדיה עומדים, מפניה לא כל שכן, הרי דיש לכבד את הספר תורה יותר מכבוד חכמיה (עיין בר"ן קידושין שם).

ונראה בהקדם לבאר מאמרם (מגילה כח:) ההוא דהוי תני הלכתא [שהיה שונה משניות לתלמידים] סיפרא וסיפרי ותוספתא, ושכיב. אתו ואמרו ליה לרב נחמן ליספדיה מר. אמר היכי נספדיה, הי צנא דמלי סיפרי דחסר [אינו אלא כסל שמילאוהו ספרים, ואין מבין מה בתוכה, אף שונה הלכות ולא שימש תלמידי חכמים ללמוד, שיבינוהו טעמי משנה, ופעמים שדברי משנה סותרין זה את זה, וצריך לתרצה, כגון הכא במאי עסקינן, וכגון הא מני רבי פלוני היא, וכגון חסורי מיחסרא, אינו יודע מה שונה] ע"כ.

ויש לומר בזה עוד, דהנה האדם נברא בחומר הגוף שמתאוה ללכת אחר תענוגים, אכילה ושתייה ושינה וכו' וכו'. וגם מי שהוא חרד על דבר ה', וימנע עצמו מלהיות נמשך אחר תענוגי איסור, מכל מקום לתענוגים המותרים הוא שואף ומתאוה. ויתכן גם בבעלי תורה, שהם מתגדלים בתורה, מכל מקום אין הם מוכנים לוותר על תענוגי העולם. וכאשר הם יוצאים מהבית המדרש הם מגושמים בתכלית. אבל באמת חשיבות התורה היא, כאשר

נכבה לגמרי ונשאר עוד ניצוץ, יכולין להבעירו לאש להבה. ודוגמת מה שמבואר ברש"י (בראשית לז-א) ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו ע"כ.

ועל זה רימזו הכתוב (תהלים לז-ה) ועוד מעט ואין רשע, והתבוננת על מקומו ואיננו. שגם כאשר הרשע בתכלית הרשעות, יש עוד בתוך תוכו 'מעט ואין רשע', חלק הצורה שלו שלא נפגם. ועוד יש לו תקוה להבעיר אותה ניצוץ לשנות את מעשיו להיות צדיק גמור, עד שברבות הימים 'והתבוננת על מקומו ואיננו', לא תמצא אותו בהמצב שהיה מתחלה, ועוד בו נשמתו יקו תשובת יציר אדמתו.

ולכן אמר הכתוב, כי הגם שיצירת הולד היא ארבעים יום, אף על פי כן כאשר החטיא את המטרה, לא ילקוהו ארבעים, אלא והכהו לפניו 'כדי רשעתו', רק עד כמה שהגיע הפגם של רשעתו, שהצורה של יום האחרון לא נפגמה, ולכן רק 'במספר ארבעים יכנו', המספר שהוא סוכם ומשלים לארבעים יכנו, אבל לא ארבעים ממש, לא יוסיף. פן יוסיף להכותו על אלה 'מכה רבה', שאם יוסיף לו עוד מכה אחת לומר שנפגם גם הצורה, הרי זה מכה רבה ועמוקה מאד, שאנו אומדין אותו שלא נשאר בתוכו עוד שום דבר טוב, ונקלה אחיק לעיניך, אתה מזלזל אותו, שאין לו עוד שויות בעיניו, ולכן לא יוסיף להכותו.

ויש להוסיף מה שאמר ונקלה 'אחיק' לעיניך, על דרך שפירשו בפרשתנו (כג-ח) לא תתעב אדומי כי אחיק הוא, כי החטאים המה אדומים כמו שכתוב (ישעיה א-יח) אם יהיו חטאיכם כשנים. ולא תסתכל עליהם כדבר המתועב שאין עוד תקנה להם, אלא תדע כי אחיק הוא, שיש בידך להפך כל הזדונות הללו לזכיות. והוא מרומז בתיבות 'כי אחיק' הוא, שהוא נוטריקון אים יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אים יאדימו כ'תולע כ'צמר י'היו ודפח"ח. וכל זה הוא בשביל שעדיין נשאר בו ניצוץ של קדושה שלא נפגם, וממנה יוכל עוד להבנות. אבל אם תוסיף להכותו גם

זבזה נבוא אל המכוון, כי הספר תורה, לא רק האותיות הכתובים על הקלף הם קדושים, אלא גם הקלף עצמו מתקדש, שיוצאת מחולין לקודש. וכמו שאמרו (מועד קטן כו.) הרואה ספר תורה שנקרע חייב לקרוע שתי קריעות, אחד על הגויל ואחד על הכתב ע"ש. ולכן תלמיד חכם שלא הגיע לידי מדה זו, שגופו נתקדש בקדושת תורתו, אלא חומר נשאר מגושם, שואף לתענוגי העולם כמקדם אלא שלמד תורה גם כן, בודאי שאין לו חשיבות כספר תורה, שאותיותיה קידשו גם את הגויל. והגם שצוה הכתוב והדרת פני זקן (ויקרא יט-לב), שיש לכבדו בשביל התורה שלמד, ולקום לכבוד תורתו שלמד, מכל מקום קדושת ספר תורה עדיפא מיניה, ושפיר אמרו, אם מפני לומדיה עומדין, מפניה לא כל שכן.

אבל מי שזכה שהתורה שלמד נעשה מהותו, זבתורתו יהגה יומם ולילה, שקידשה התורה את כל מהותו, אין לו שום שאיפה וחפץ בחייו רק דביקות בקונו ובתורה, ושאר עניני העולם הם רק בבחינת לא אפשר ולא קמכוין. אדם כזה קדושתו הרבה יותר מספר תורה, כי הקלף הזה אין לו יצר הרע, ואין לו שום תאוות, ואותיות התורה לא הוצרכו לעבד ולשנות את מהותו של הקלף. לא כן חכם זה, שלקח חומר גס והפכו כולו לאש רוחני, עדיפא הרבה קדושתו מספר תורה, והני אינשי טפשי דקיימי מקמי ספר תורה, ולא קיימי מקמי גברא רבא, כי חכם שהוא גברא רבא עדיפא מספר תורה.

*

זבאמת יש עוד עדיפות לחכמי ישראל יותר מספר התורה, כי הספר תורה אם כי עצמותה היא מקודשת בקדושה היותר גדולה שבקדושה, מכל מקום אין קדושתה מתפשטת לסביבותו, ומה שמונח סמוך להספר תורה ונוגע בה ימים ושנים נשאר חולין כמו שהיה. לא כן קדושת חכמי התורה הם משפיעים ומפיצים אורה על כל הנלוים עליהם. ומי שמסתופף תמיד בצלם מתעלה ומתקדש מזיו קדושתם. ולכן נצטוינו (אבות א-ד) הוי מתאבק בעפר רגליהם ושותה

התורה מעדן את האדם, להתקדש ולהתעלות, ולהפך החומר לצורה, שימאס כל עניני עולם. וכמו שפירש ברמב"ן קדושים תהיו (ויקרא יט-ב), קדש עצמך במותר לך, שמתעלה מלחיות חיי בהמה, אלא כל שאיפתו היא דביקות בתורה ומצותיה ובאהבת ה' ויראתו.

ומצינו במשנה (אבות ו-ו) דהתורה נקנית במ"ח קנינים, והיינו שהתורה אינה כשאר חכמות, אשר מי שהוגה בה נעשה חכם בתורה. ויתכן שהוא וחכמתו הם דברים נפרדים, ואין התורה עצמו ומהותו, אלא יש לדבק עצמו בתורה שתהא כל מהותו תורה. ורק מי שזוכה למ"ח קנינים הללו הוא קונה את התורה, שמתחבר עמה, והתורה נעשה מהותו, עד שחכמת אדם תאיר פניו (קהלת ח-א), שאור התורה מאיר על צורתו, שמקדש כל מהותו בתורה.

וזהו שאמרו (עבודה זרה יט.) כי אם בתורת ה' חפצו, ובתורתו יהגה יומם ולילה (תהלים א-ב), אמר רבא בתחלתו נקראת על שמו של הקב"ה, ולבסוף נקראת על שמו, ובתורתו יהגה יומם ולילה ע"ש. והיינו שבתחלת הלימוד, עדיין החומר שלו מגושם, ואין גופו מקושרת עם התורה, אלא 'בתורת ה' חפצו, אבל בסופו מתעלה עד שהתורה נקנה בעצם עצמותו שלא יוכל להפרד מקדושתו, ונעשה התורה 'תורתו'.

והנה מי שלא זכה עדיין למדריגה זו, והוא ומהותו עם תורתו נפרדים המה, אז האדם הוא רק כמו סל שמונח בו תורה, וכארגו של ספרים, שהסל והארגו אין בהם שום קדושה, ונשארים חולין כמו שהיו, כי אין התורה מקושרת עמה. וחכם כזה אין לו חשיבות עצמי, אלא מכבדין אותו בשביל התורה שמונח בו. וההוא גברא דהוי ידע תוספתא וספרי וספרא, הכירו רב נחמן, שהתורה לא עשתה על גופו שום רושם, ומהותו לא נתקדש בקדושת התורה, ועל כן אמר עליו במה אספיד אותו, שנחסר צנא מלי ספרי, אמת שהיה מלא תורה, אבל הוא היה רק הסל והארגו שבו מונח תורה, ואין לו חשיבות עצמי.

הרע למען יהיה נסוג אחור מזה וימנע לדבק עצמו אל הצדיקים. ובאמת כבר אמרו הצדיקים אשר גם חיי שעה הוא טוב. ועל כל פנים בעת היותו אצל הצדיקים ושומע דיבורי תורתם, אז בשעת מעשה מהרהר בטוב, ואז טוב לו. ומפקחין את הגל בשבת עבור חיי שעה (עיין יומא פג.). וזהו 'כי תבא בכרם רעך', רומז על הצדיק שנקרא כרם ד' צבאות, שאינו מקבל הרכבה ממין אחר, אז 'ואכלת ענבים כנפשך שבעך', היינו שתשמע דבריו בחשק גדול כדמיון האוכל להשביע רעבון נפשו, אף שידעת 'ואל כליך לא תתן', שידוע אתה בנפשך אשר לא יפעלו בלבבך לנצח, ובבואך לביתך תהיה כאז ומקדם, ואם כן תאמר מה לי אם אשמע דבריו הקדושים בלי יועיל כלל, אל תאמר כאלה, כי גם חיי שעה טוב מאוד ודפח".

ואיתא בגמרא (יומא לח:) אמר רבי יוחנן ראה הקב"ה שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור שנאמר (שמואל א ב-ח) כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל [פיזרן בכל הדורות להיות שתות וקיום ויסוד לקיים תבל] ע"ש. אך דרכן של בני אדם שאין מחשיבין מה שיש להם, ורק כאשר עומדים כבר רחוקים אז משיגינן גדולתם וקדושתם, וגדולים צדיקים (גם בעיני אדם) במיתתן יותר מבחייהם (חולין ז:). וזה דומה למי שעומד אצל הר גבוה שאינו מכיר כל כך גבהותו, וכל מה שמתרחק יותר ממנה, הוא רואה כמה גבוה היא ההר. ועל דרך זה 'צדקתך כהררי אל', הצדיקים שעמד הקב"ה ושתלן בכל דור, הם דוגמת ההרים, שכאשר עומדים סמוכים להם ויכולים ליהנות מאורם, אין מכירים גדולתם. והחכם עיניו בראשו, וכמאמרם (שבת קנא:): עשה עד שאתה מוצא ומצוי לך ועודך בידך ע"ש. ובפרט בימי הנעורים, זכור את בוראיך בימי בחורותיך, והדבק בחכמים ובתלמידיהם.

בצמא את דבריהם. ועל זה אמרה תורה (דברים יא-כב) לאהבה את ה' אלקיכם וגו' ולדבקה בו. וברש"י וכי אפשר לומר כן, והלא אש אוכלה הוא, אלא הדבק בתלמידים ובחכמים, ומעלה אני עליך כאילו נדבקת בו (ספרי) ע"ש. ומוטל חיוב על כל אחד לבחור לעצמו חכם שיסתובב אצלו ומחיצתו בכל עת, ולהיות נכנע תחתיו ולקבל הדרכתו. ובפרט בימי הרחמים והרצון, ימים של התעררות לתשובה ומעשים טובים, יש להסתופף בצלם ביתר שאת.

והכתוב אומר (תהלים לו-ז) צדקתך כהררי אל, משפטיך תהום רבה, אדם ובהמה תושיע ה'. ואיתא במדרש (ב"ר לג-א) כי ההרים רומזים על הצדיקים, מה הרים הללו נכבשים לתהום שלא יעלה ויצוף את העולם, כך הם הצדיקים נכבשים על הפורענות שלא יצאו וישרפו את העולם. ומה הרים הללו נזרעים ועושים פירות, כך מעשיהם של צדיקים עושים פירות, הדא הוא דכתיב (ישעיה ג-ז) אמרו צדיק כי טוב וגו' ע"כ. ואמר הכתוב 'צדקתך' הצדקות של כל אדם היא תלויה ונמדדת 'כהררי אל', כפי מה שמסתופף אצל הצדיקים שהם כהרים. ובפרט בהימים הנוראים ימי דין אשר 'משפטיך תהום רבה', הם מגינים על המסתופפים אצלם, ו'אדם ובהמה תושיע ה', וכאשר מקושרים הם הפשוטי עם שדומים לבהמה, עם הצדיק הנקרא אדם, אז תושיע ה'.

ועיין באמרי נועם בפרשתנו, מה שכתוב לרמוז בהכתוב (כג-כה) כי תבא בכרם רעך, ואכלת ענבים כנפשך שבעך, ואל כליך לא תתן, לבל יפול לב האדם בנסיעתו אל צדיקי הדור, והוא יודע בנפשו אחר כך אשר לא הועיל כלום, כי בבואו לביתו הרי הוא כמקודם, והדיבורים של הצדיק לא עשו כלל מסילה בלבבו. וזה הוא עצת היצר

הגליון הזה נתנדב על ידי

לע"ג מרת מלכה ב"ר יחיאל ע"ה נפטרה ט"ז אלול תשנ"ה לפ"ק - תנצ"ב. נתנדב ע"י בנה הר"ר משה עהרענפעלד הי"ו	לע"ג מוה"ר חיים ב"ר ירמיהו ע"ה נפטרה כ"ג אלול - תנצ"ב. נתנדב ע"י בנו מוה"ר ר' שלום וויטריאל הי"ו	מוה"ר ר' חיים וויינבערגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב	מוה"ר ר' משה וויינבערגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב	מוה"ר ר' משה דייטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב	מוה"ר ר' שלמה ברוך עללנער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב
מוה"ר ר' יואל אשר מענדלאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' ישעי' האפמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' משה נתנאל בראדי הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב	מוה"ר ר' דוד גלויבער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב	מוה"ר ר' שלמה זלמן פאללאק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות	